

**Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van oorlogsmonument
en vrijheidsboom van Machelen-aan-de Leie te Zulte**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, l, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011 en 9 september 2011;

Gelet op het ministerieel besluit van 27 september 2010 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen oorlogsmonument en vrijheidsboom van Machelen-aan-de-Leie te Zulte;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen op datum van 18 augustus 2011, zoals voorgelegd aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 6 oktober 2011,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009:

Wegens de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

Oorlogsmonument WO I en WO II en vrijheidsboom voor de gesneuvelden en burgerlijke slachtoffers van Machelen-aan-de-Leie, gelegen te Zulte (Machelen), Dorpsstraat z.nr. ;

bekend ten kadaster:

Zulte, 3de afdeling, sectie A, perceelnummer zonder, deel van het openbaar domein, met inbegrip van een cirkelvormige zone met een straal van 10 meter rond de vrijheidsboom, zoals afgebakend op bijgevoegd plan

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Artistieke waarde:

Sterk symbolische en mystiek geladen gedenkteken in witte steen, voorstellende "de verlossing van de geboeide opstandeling" die zich losmaakt uit de materie. Jonge sterke man met gebalde vuisten op de rug veruiterlijken het symbool van het verzet tegen oorlogsgeweld in de uitbeelding van de verkropte woede van een bedwongen opstandeling.

Kenmerkend en typisch stilistisch voor de beeldhouwkunst van Antoon Van Parys is de verbondenheid tussen de figuur en de ruw bewerkte sokkel.

Antoon van Parys (Deinze 1884-Gentbrugge 1968) was leerling van het Gentse Sint-Lucasinstituut en van de Gentse Academie voor Schone Kunsten. Hij leerde beeldhouwen in de ateliers van Mathias Zens en Aloïs De Beule. In zijn beginperiode maakte hij vooral religieuze beelden en grafmonumenten in Groot-Deinze en omstreken. Na WO I werd hij aangezocht om voor de gesneuvelden een herinneringsmonument op te richten. Zo ontstonden de monumenten te Deinze, Lo, Passendale, Woumen, Klerken, Petegem, Vinkt, Astene, Deurle, Kruishoutem, Zedelgem, Sint-Baafs-Vijve, Eke, Dranouter en Machelen.

Historische waarde:

Herdenkingsmonument met vrijheidsboom, een Moereseik (*Quercus palustris*), opgericht tussen 1920 en 1925 voor de gesneuvelde dorpelingen en de opgeëisten van Machelen in WO I.

De regio rond Machelen kreeg het tijdens het Bevrijdingsoffensief vooral zwaar te verduren tussen 19 en 31 oktober 1918. De strijd om het dorp was bijzonder hevig. Uiteindelijk slaagden Franse eenheden van het 6de leger en Amerikaanse tanks erin de Duitse weerstand te doorbreken. Het dodental in beide kampen en onder de burgerbevolking was heel hoog.

Later werden op een aparte sokkel marmeren plaketten de namen van de slachtoffers van WO II toegevoegd.

Sociaal-culturele waarde:

Als zijnde de materialisatie van het herdenken van een collectief trauma. Beeldhouwer Van Parijs noemde zijn monumenten "vredesmonumenten" als aanklacht (j'accuse") tegen elk oorlogsgeweld, met de nadruk op verwoesting, verdriet of verkropte woede. Achter het beeld staat een vrijheidsboom. Het betreft een mooi ontwikkelde Moeraseik (*Quercus palustris*) met een goed ontwikkelde groeivorm. Deze opgaande boom heeft een kruinstraal van 10m en een takvrije stam van 380cm. Als herdenking aan grote gebeurtenissen binnen de geschiedenis van België is de aanplant van vrijheidsbomen een opvallende symbolische daad, die deel uitmaakt van een sterk verspreide volkse traditie.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009, 4 december 2009 en 10 juni 2011. (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010 en 2 augustus 2011)

Brussel,

24 NOV. 2011

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS